

Eiropa zonas banku veiktās kredītēšanas 2019. gada jūlija apsekojums: galvenie rezultāti Latvijā

2019. gada jūlijā Latvijas Banka sadarbībā ar Eiropas Centrālo banku veica eiropa zonas banku veiktās kredītēšanas apsekojumu par kredītēšanas attīstības tendencēm 2019. gada 2. ceturksnī un prognozēm 2019. gada 3. ceturksnim. Apsekojumā piedalījās četras Latvijas kredītiestādes, kuru kopējā tirgus daļa nefinanšu sabiedrību un mājāsaimniecību kredītēšanā ir pietiekami liela, lai raksturotu kredītēšanas attīstību Latvijā kopumā. Apsekoto kredītiestāžu sniegtās atbildes tiek ietvertas eiropa zonas banku veiktās kredītēšanas aptaujas rezultātos.

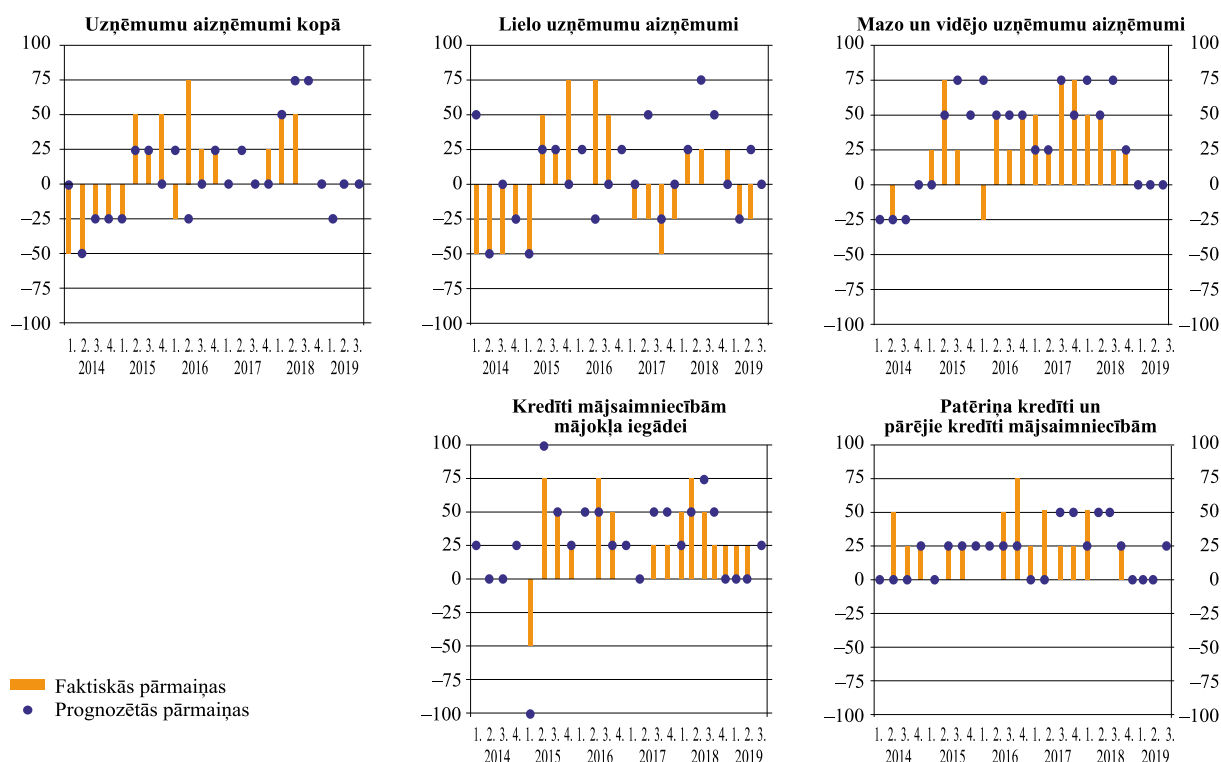
Aizdevumi uzņēmumiem

Pieprasījums pēc aizdevumiem lielajiem uzņēmumiem (neto vienā kredītiestādē) Latvijā 2019. gada 2. ceturksnī nedaudz samazinājās, taču pārmaiņas nebija tik lielas, lai būtiski ietekmētu kopējo pieprasījumu pēc aizņēmumiem uzņēmumiem. Uzņēmumu pieprasījumu pēc kredītiestāžu aizdevumiem nedaudz samazināja nebanku konkurence. Vienā no četrām aptaujātajām Latvijas kredītiestādēm uzņēmumu pieprasījums pēc aizdevumiem 2019. gada 2. ceturksnī nedaudz mazinājās nebanku konkurences dēļ (sk. 1. att.). Tomēr nākamajā ceturksnī ceturtdaļa aptaujāto Latvijas kredītiestāžu (viena kredītiestāde) gaida pieprasījuma pieaugumu pēc īstermiņa aizdevumiem.

1. attēls

KREDĪTU PIEPRASĪJUMA PĀRMAIŅAS

(par lielāku kredītu pieprasījumu ziņojušo kredītiestāžu neto skaits; %)

Lai gan Latvijas kredītiestādes savstarpēji konkurē par (ilgtermiņa) aizdevumiem lielajiem uzņēmumiem, konkurence ietekmē tikai individuālu kredītiestāžu tirgus daļu pārmaiņas, nevis kredītēšanu kopumā. Divas no četrām aptaujātajām Latvijas kredītiestādēm norādījušas, ka kredītiestāžu savstarpējā konkurence ir viens no vairākiem faktoriem vai pat vienīgais faktors, kas raksturo pieprasījuma pārmaiņas pēc aizdevumiem uzņēmumiem 2019. gada 2. ceturksnī. Taču konkurences ietekme uz lielo uzņēmumu pieprasījumu pēc ilgtermiņa aizdevumiem abās kredītiestādēs bija neliela un pretēji vērsta.

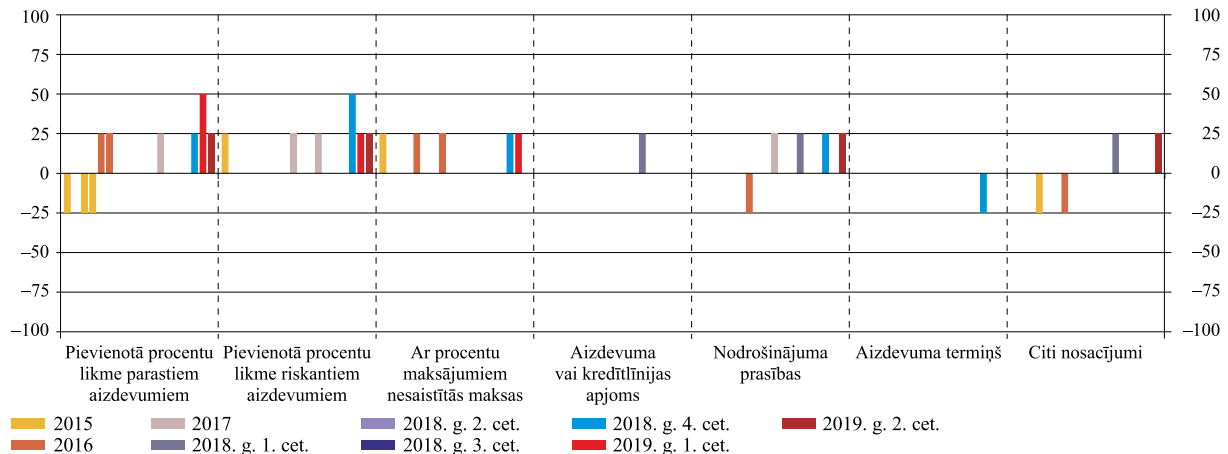
Latvijas kredītiestādes izvēlējās 2019. gada 2. ceturksnī nemainīt kredītu standartus aizdevumiem uzņēmumiem. Taču tās padarīja nedaudz stingrākus vairākus kredītu noteikumus un nosacījumus (sk. 2. att.). Vājāka konkurences spiediena dēļ spēcīgākās kredītiestādes (viena Latvijas kredītiestāde) aizdevumiem lielajiem uzņēmumiem nedaudz pastiprināja ķīlas prasības un izvirzīja stingrākus citus līguma nosacījumus. Savukārt cita kredītiestāde, kas saskārās ar bilances ierobežojumiem un lielākām

finansējuma izmaksām, paaugstināja pievienoto procentu likmi visiem aizdevumiem uzņēmumiem – gan parastiem, gan riskantiem, gan mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, gan lielajiem uzņēmumiem. Riskantiem aizdevumiem uzņēmumiem pievienotā procentu likme tika paaugstināta ne tikai bilances ierobežojumu un augstāku finansējuma izmaksu, bet arī kredītiestādes riska vērtējuma pārmaiņu dēļ.

2. attēls

NOTEIKUMU UN NOSACĪJUMU PĀRMAIŅAS AIZDEVUMIEM UZŅĒMUMIEM

(par kredītu noteikumu un nosacījumu pārmaiņām ziņojušo kredītiestāžu neto skaits; %)

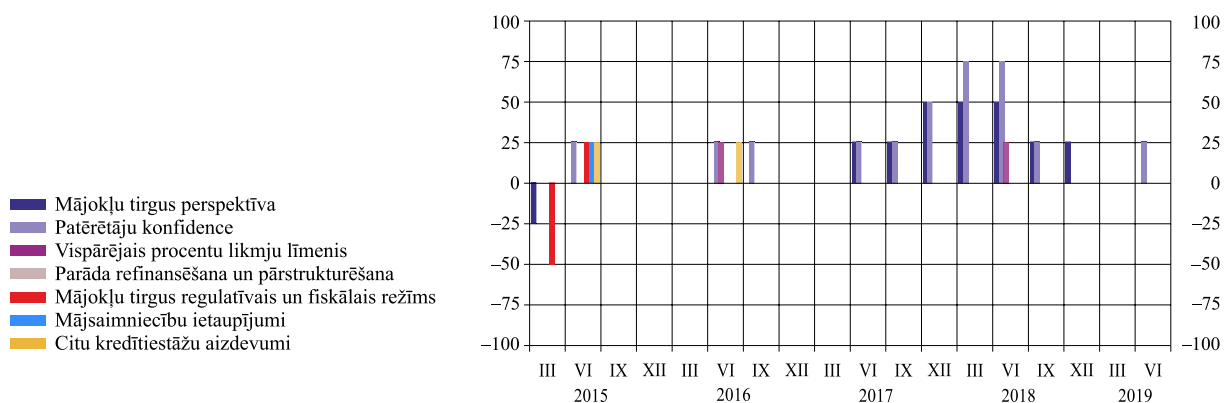
Aizdevumi mājāsaimniecībām mājokļa iegādei

Mājāsaimniecību pieprasījums pēc kredītiem mājokļa iegādei pieauga, uzlabojoties patērētāju konfidencei, un kredītiestādes gaida, ka pieprasījums palielināsies arī turpmāk. Uz to, ka, uzlabojoties patērētāju noskaņojumam, 2019. gada 2. ceturksnī nedaudz pieaudzis pieprasījums pēc kredītiem mājāsaimniecībām mājokļa iegādei, norādīja viena no četrām aptaujātajām Latvijas kredītiestādēm (sk. 3. att.). Attiecīgā pieprasījuma kāpumu arī 2019. gada 3. ceturksnī gaidīja ceturtdaļa aptaujāto kredītiestāžu.

3. attēls

MĀJSAIMNIECĪBU PIEPRASĪJUMU PĒC KREDĪTIEM MĀJOKĻA IEGĀDEI RAKSTUROJOŠIE FAKTORI

(par faktoru pozitīvo ietekmi ziņojušo kredītiestāžu neto skaits; %)

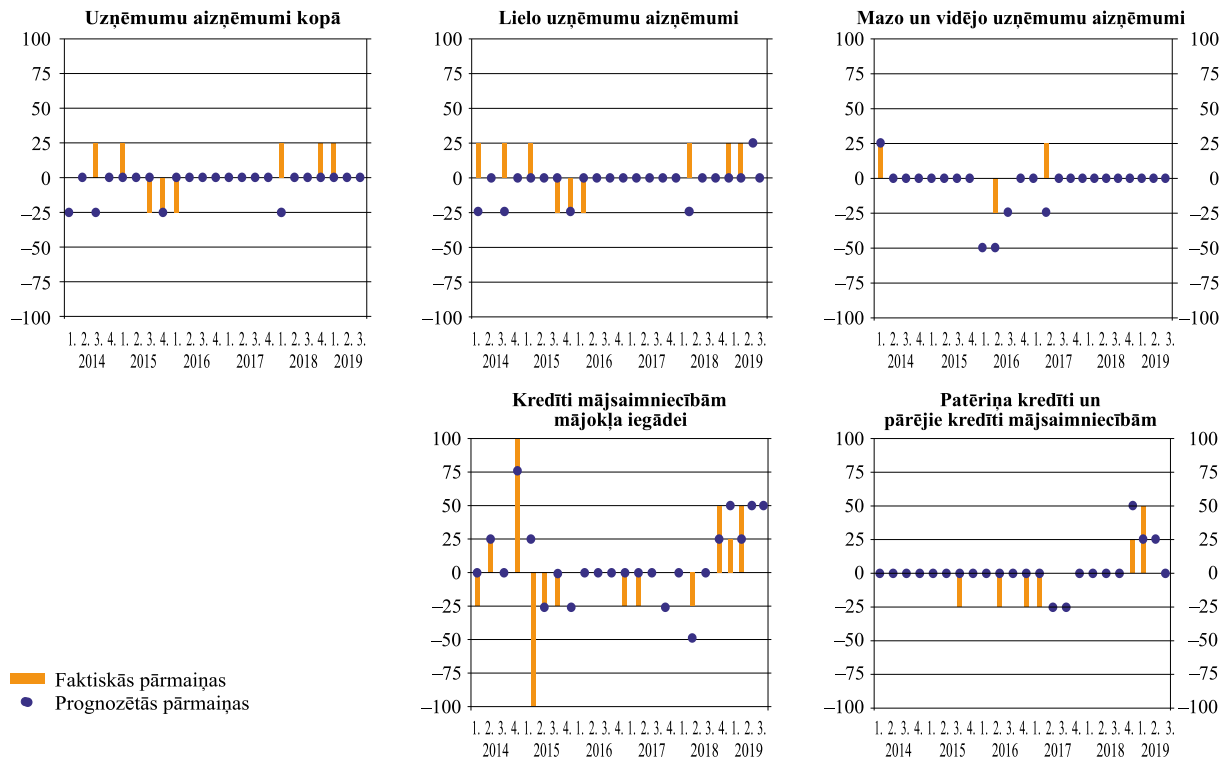

Latvijas kredītiestādes pārskata periodā nemainīja kredītu standartus kredītiem mājāsaimniecībām mājokļa iegādei. Tomēr divas aptaujātās kredītiestādes plāno to darīt 2019. gada 3. ceturksnī (sk. 4. att.), ja turpinās vājināties vispārējā situācija tautsaimniecībā un nekustamā īpašuma tirgus attīstības perspektīva. Jau pašlaik šie faktori ietekmē kredītiestāžu apsvērumus par kredītu standartu pastiprināšanu. Taču augstāks kredītiestāžu konkurences spiediens kavē tās pieņemt lēmumus par stingrāku kredītu standartu piemērošanu. Viena no četrām aptaujātajām Latvijas kredītiestādēm norādīja, ka 2019. gada 2. ceturksnī nedaudz stingrāku kredītu standartu piemērošanu kredītiem mājāsaimniecībām mājokļa iegādei veicināja vispārējā tautsaimniecības situācija un attīstības perspektīva, kā arī nekustamā īpašuma tirgus attīstības perspektīva, savukārt mazāk stingru kredītu standartu piemērošanu veicināja konkurence ar citām kredītiestādēm.

4. attēls

KREDĪTU STANDARTU PĀRMAIŅAS

(par stingrākiem kredītu standartiem ziņojušo kredītiestāžu neto skaits; %)

Latvijas kredītiestādes kredītiem mājāsaimniecībām mājokļa iegādei 2019. gada 2. ceturksnī nemainīja arī kredītu noteikumus un nosacījumus, jo bažas par kredītiestāžu konkurences spiediena ietekmi atsver apsvērumus par finansējuma izmaksām un bilances ierobežojumiem. Minēto faktoru nelielo ietekmi uz lēmumu pieņemšanu par kredītu noteikumiem un nosacījumiem kredītiem mājāsaimniecībām mājokļa iegādei uzsvēra viena aptaujātā Latvijas kredītiestāde.

Patērīna kredīti un pārējie kredīti mājāsaimniecībām

Viena Latvijas kredītiestāde uzskata, ka 2019. gada 3. ceturksnī pieprasījums pēc patērīna kredītiem un pārējiem kredītiem mājāsaimniecībām varētu pieaugt. Jau 2. ceturksnī mājāsaimniecību pieprasījumu pēc šādiem kredītiem veicināja ilglietojuma preču (mašīnu un mēbeļu) pieprasījums.

Papildjautājumi

Eiro zonas banku veiktās kreditēšanas 2018. gada oktobra apsekojumā par kreditēšanas attīstības tendencēm kredītiestādēm tika uzdoti vairāki papildjautājumi par jaunu regulējošo vai uzraudzības prasību ietekmi, kā arī ienākumus nenesošo kredītu ietekmi uz kreditēšanu.

Jaunu regulējošo vai uzraudzības prasību ietekmē puse aptaujāto Latvijas kredītiestāžu (divas kredītiestādes) 2019. gada 1. pusgadā nedaudz samazināja riskanto kredītu atlikumu. Viena no tām riskanto kredītu atlikuma samazinājumu kompensēja ar parasto kredītu pieaugumu, palielinot kopējo kredītportfeli. Papildus tam ceturtdaļa kredītiestāžu, lai izpildītu jaunās regulējošās vai uzraudzības prasības, 2019. gada 2. pusgadā plāno izmantot nesadalīto peļņu kapitāla palielināšanai.

Jaunas regulējošās vai uzraudzības prasības 2019. gada 1. pusgadā ietekmēja un 2. pusgadā ietekmēs kredītus mājāsaimniecībām mājokļa iegādei pusē aptaujāto Latvijas kredītiestāžu: vienā kredītiestādē kļuva un kļūs stingrāki kredītu standarti, otrā – tika un tiks palielinātas pievienotās procentu likmes.

Ienākumus nenesošie kredīti 2019. gada 1. pusgadā veicināja un 2. pusgadā veicinās pievienoto procentu likmju paaugstināšanu divās aptaujātajās kredītiestādēs – vienā kredītiem mājāsaimniecībām mājokļa iegādei, otrā – aizdevumiem uzņēmumiem. Viena aptaujātā Latvijas kredītiestāde ienākumus nenesošo kredītu ierobežojošo ietekmi skaidroja ar izmaksām, kas saistītas ar kredītiestādes kapitāla pozīciju, un izmaksām, kas attiecināmas uz kredītiestādes bilances attīrīšanas operācijām, regulējošo vai uzraudzības prasību spiedienu un zemāku kredītiestādes pieļaujamo riska līmeni.